

Paradoxism și (Aut-)Artă: o nouă (dez)ordine culturală?¹

Interviu: Mugur Grosu, Mircea Țuglea, Florentin Smarandache

MG:

Pentru ca am, în sfârșit, două materiale importante în fața -volumul tau, Destin (-publicat anul trecut deși a fost scris acum 20 de ani!) și o lucrare mai specială, Outer-Art -despre care trebuie neapărat să vorbim mai încolo- putem începe interviul cu tine. Te invit, pentru început, să faci o scurtă prezentare a "invențiilor" tale de până acum.: paradoxismul, aut-arta, etc. Ai putea să încadrezi aceste direcții propuse într-o anumită ordine a curentelor de avangardă? În anii '80, când înflorea postmodernismul, ai pus bazele unei mișcări de avangardă numite Paradoxism. În deschiderea volumului tau de artă experimentală se află un interesant manifest intitulat "Ultra-modernism?". Ce este cu acest semn de întrebare? În finalul manifestului spuneai: "Let's revolt against "classicized" art, and fight for a New Art World Order!" Judecând după maniera ludică-dementială în care se desfășoară, în acest album, întregul tau discurs (non)artistic, mă întreb, pe bună dreptate, dacă nu propui, mai degrabă, o "nouă dezordine" în lumea artelor!

FS:

Toți care propuneau un stil nou provocau o aparentă nouă dezordine. Vezi cubiștii, futuriștii, minimaliștii, supremațiștii (Malevich), constructiviștii (Kupka, Gabo, Rodchenko), deconstructiviștii (în arhitectură), barociștii, orphiștii, populiștii, Arta Op(tică) (Vasarely), Pop Art și asambliaștii (Andy Warhol, Wayne Thiebaud, Roy Lichtenstein), conceptualiștii, abstracționiștii. Chiar și încercări mai puțin cunoscute precum, de pildă, *rayonismul* (Larionov, Goncharova), bazat numai pe raze liniare de lumină în pictură, a trezit interesul unui Kandinski. Îmi plac experimentele, sunt înnebunit după ele; iar, de aici, se ajunge la debalansare, și iar la un echilibru în dezechilibru. Nimic nu poate rămâne static.

Nu toate experimentele sunt fortate. Unele par inițial. Nu poți reuși de la prima încercare: nici în artă, nici în știință.

Thomas Edison a făcut 1750 (!) de experimente nereușite, rivind arderea filamentului în vid,

¹ Pornind de la paradoxism Florentin Smarandache a inițiat un curent și în artă, numit, cum era și firesc pentru stilul său, "Aut-Artă" (1990), adică 'artă în afara artei', și a publicat un astfel de album în engleză: "Outer-Art" (2000). În *manifestul și anti-manifestul* pentru **AUT-ARTĂ** [vezi <http://www.gallup.unm.edu/~smarandache/outer-art.htm>] el pledează pentru a face artă cât mai urâtă cu putință, cât mai proastă, cât mai fără talent, și în general cât mai imposibil posibil! Deci, totul pe dos... smarandachian! Al doilea album al lui se numește "Outer-Art, the Worst Possible Art in the World!" (Aut-Artă, cea mai proastă artă din lume!) (2002). {I. Soare}

pana sa descopere [descoperirea = experiment reusit]...

Nu numai cand chestiunea nu merge se cauta solutii diferite, ci si cand lumea s-a plictisit/saturat de ea. Vrea sa mai incerce si alta mancare de peste!

Ce-ar fi daca nu s-ar mai scrie poezie deloc, fiindca pe Eminescu nimeni nu-l poate ajunge? Si sa citim toata ziua doar versurile sale.

Joyce nu este singurul experimentalist clasicizat (la vremea lui a fost, in fond, destul de blamat, repugnat: descria niste fapte scabroase la care multe doamne influente, din societatea inalta, strambau din nas... De pilda, pe doua pagini detalia ce facea un personaj central la veceu: cum se umplea de mirosuri pestilentiale, etc. Iata si-un citat joyce-ian, din memorie: "Intr-un sant, cu spatele putin aplecat in fata, o femeie urineaza ca o vaca.").

Cei cu teatrul absurd (Ionesco, Beckett, Adamov) de asemenea. Arrabal (cu teatrul cruzimii: taia gaste adevarate pe scena!). Nu mai m-apuc sa-i listez pe toti...

Am admirat miscarile de creatie, si le-am citit regulile: nu pentru a le urma, ci a le incalca. Precum Chaim Soutine, *peintre maudit*, intre cele doua razboaie, de la Ecole de Paris, isi distrugea periodic panzele, imi pastrez eu nepicturile. *Pictura involuntara* ma preocupă, fiindcă arta voită (cu tendință sau fără) e artificială, nesinceră, nespontană. Orice artă este un artificiu (David Graham). Trebuie să te surprinzi pe tine însuși dacă vrei să fii poet (Robert Frost). Am și experimente-replică la Yves Klein, ori anti-compoziții la De Kooning ori Pollock (abstract-expresioniști), ale căror picturi sunt totuși perceptibile în unități repetitive. Vezi, evitarea oricărei forme de artă, pentru a da naștere non-artei sau aut-artei: să pictezi cât mai... imposibil cu putință!

Domnule, prin anii '80, la rubrica debutantului, în "Luceafărul", susținută de Geo Dumitrescu, la care mă scameam și eu să public, a apărut la sfârșitul unui an o selecție din cele mai proaste poezii primite de Geo de la începători – evident, nementionând autorii. Vă dau cuvântul meu, citeam aceste scrieri într-o berărie, cu alți prieteni scriitori, și râdeam cu lacrimi, și toți care eram de față ne doream să avem o întreagă astfel de antologie, pe care am fi cumpărat-o cu dragă inimă - în comparație cu versurile rigide ce se publicau în toate revistele, unde diverșii poeți căutau să epateze în fel și chip.

Ce se întâmpla cu acești novici: ei nu ascultau de nici o regulă, nu se sfiau să-și dea pe față păsurile, nu erau 'contaminați' de influențe și modele, erau de-o sinceritate uimitoare! În final am considerat că acelea fuseseră cele mai bune creații din revistă. Un paradox adevărat!

Și previziunea-mi s-a adevărit cumva în ceea ce se cheamă astăzi *Junk Sculpture* (sculptură din gunoarie, mai mult asamblare din deșeuri).

Ei, bine, acest mod de **cum nu se scrie** a devenit ca o emblemă a paradoxismului, ulterior extinsă la modul cum nu se pictează, cum nu se desenează, cum nu se sculptează, până la modul cum nu se joacă teatru, ori cum nu se cântă pe scenă - mai exact: totul pe dos. Uite-așa am scris "NonRoman", "NonTeatru", "NonPoeme", "Scrieri defecte". Mă-ntrebați cum se deosebește de dadaism? Foarte simplu: dadaismul nu avea un înțeles (scoți cuvinte din pălărie și formezi propoziții), pe când paradoxismul înseamnă să interpretezi în sens invers, să iei lucrurile în contradictoriu, deci un înțeles în răspăr.

O surpriză pentru voi va fi numitu-mi volum "Dedications" (2000), apropo de *cartea-obiect* de care pomeneai, Mugur. Iar, dacă vă trimit "NonPoems"(1990), nu știi dacă-i volum de literatură ori de artă - poate o să mă lămuriți voi și pe mine.

Ați văzut cum studiază lingviștii etimologia unor cuvinte românești? După cărți vechi latine, de “îndreptare” a limbii latine vorbite pe teritoriul Daciei, în care se scria: nu se zice așa..., ci așa... - numai că tocmai acea latină incorectă gramatical de atunci a devenit româna corectă de acum!

Da, paradoxismul s-a dezvoltat în perioada postmodernistă a anilor 1980, deși nu am avut legături cu nici unul dintre ei, chiar m-am ferit de-a mă ‘înregimenta’ lor, deși am citit cărțile multora.

Privind paradoxismul: mi-a plăcut să **nu** ascult de “indicații prețioase” ale vreunui critic, ci să scriu cumva pe dos, în contra-timp. Ca avangardă se încadrează în linia dadaism, lettrism (cu un lettrist francez, François Lemaître, am fost în corespondență), teatrul absurd (Ionesco – când predam în Maroc, ca profesor cooperant, am primit câteva epistole de la dramaturg, apreciindu-mi volumul “Le sens du non-sens” care demonta clișeele franceze de la figurat la propriu!; Beckett, Adamov).

Am mai specificat ce fac eu în creația artistică: îmi place arta pentru că n-am talent la pictat și desenat; vreau să creez cât mai urât, cât mai contra gustului comun, neslefuit, nasol/rasol, fără gust; am folosit și “arta gasită” - luată din natura în stare nealterată, precum Robert Doisneau, francezul fotograf călcând pe urmele lui Dubuffet, care afirmase că senzaționalul se află în banal!

Prozatoarea Delia Oprea a vizitat o expoziție, “Les champs de la sculpture”, la doi pași de Champs-Élysées, în Paris, unde o sculptoriță, Niki de Saint Phalle, a expus niște papusi de 6 metri, intens colorate (roșu, abastu, galben, alb), gonflabile pe care le numește invariabil “Nana” (tipa, destul de golaneste spus).

Niki a declarat: “La început publicul le-a găsit insultătoare pentru femei, dar nu asta am vrut. A fost, pentru mine, un mijloc de a îmi umfla feminitatea și libertatea, care au fost reprimare atâtea ani.”

Mi-au plăcut o serie de formulări în contra-timp, în raspar, ale lui Ștefan Balan. Câte-o metaforă scurtă, antitetica, din asta, în câteva linii spune mai mult decât o pagină întreagă de explicații.

Discutam odată cu Jack Crowl, prof la UNM într-un program de “creative writing”, program care te-nvață *cum să scrii*, Departamentul de Litere și Artă, care m-a invitat, când venisem, în primele luni, să vorbesc despre avangarde în Europa, de sorginte românească: dadaism, lettrism, teatrul absurd, paradoxism.

I-am zis: Jack, dacă eu urmez cursul tău, o fac pentru a scrie exact pe dos de cum ne înveți! Scrisul trebuie să-l ai în sânge.

Ce mă atrage la universitățile americane: este că poți să propui tu un curs specific, neinclus în vreun program, creat în întregime de tine, pe un subiect care dorești, cu bibliografia care o crezi de cuviință - vreau să spun: independența academică deplină. Și, dacă ai studenți: bine, dacă nu, se anulează cursul.

În România, cel puțin acum vreo 20 de ani, nu exista așa ceva.

Americanii le numesc “honor course”. Și Jack mi-a dat ideea, la o sticlă de bere într-un restaurant, să propun un curs de “literatură matematică” (trebuia să aleg un titlu mai precis), implicând și calculatoarele în creație, cuprinzând experimente și curiozități literare; ba chiar, aplicare a literaturii în... matematica... ha, ha, ha!

Stilul fara stil, de pildă, este si acesta un *stil*. De multe ori negand, mai mult afirmi: in sensul ca trezesti curiozitatea si interesul pentru cei negati/blamati.

Mircea m-a-njurat în față pentru avangarda mea, de-mi venea să-i dau un pumn să sparg computerul care se interpunea între noi. E bine când te supără cineva, te enervează, atunci sar scânteii. Trebuie să fii provocat în creație. Din testamentul lui Petru Cel Mare am aflat că trebuie să fii mereu în stare de război, desigur mă refer la cel spiritual, aplicat la cazul nostru când ne urâm cu voioșie, reciproc - altfel nervul piere.

Prietenia în artă diminuează exigența și lenevește creația – deci apreciez duritatea voastră la adresa mea. Mai bine că-mi sunteți dușmani, dar mă-ntreb dacă mai trebuia să pierd vremea cu interviul! Oricum, voi o să mă scoateți tot rău... Și, mulțumesc lui Dumnezeu, am destui inamici (pot să mai dau și altora – de pildă vouă - *no, thank you!* îmi răspundeți, și-apoi vă *asaltați* la mine), care mă țin treaz permanent sub invective, băgat în priză, și-asta e stimulat. Dar, s-amintim și proverbul: Ferește-mă, Doamne, de prieteni, că de dușmani mă feresc singur! Cu cât sunt mai contradictoriu, cu atât devin mai paradoxist. Grigurcu afirma că un scriitor controversat este mai interesant decât unul plat. E mai bine să te-njuri lumea, decât să te ignore: înseamnă că ideile tale îi răscesc, îi deranjează. Cei originari sunt detestati la început. “Dacă lumea te lauda si cultiva, inseamna ca mergi pe carari tocite” (Sandberg). Ați citit despre *filozofia diné*, a tribului american Navajo, privind viața?

Pot cita, dupa Mircea Țuglea, pe Jean Baudrillard ca: “nu mai exista contradicție”...

Mai mult, se manifesta, in prezent, o tendinta spre transdisciplinaritate - vezi si centrul respectiv de la Paris, condus de B. Nicolescu. Interdisciplinaritatea este in floare. Vezi domeniile create: bio-fizica, bio-chimie, fizica matematica, psiho-dramaturgie, terapie literara, terapie artistica, etc. Cu alte cuvinte: orice asociere dintre un domeniu X si altul Y (si cu cat Y e mai antinomic, cu atat mai atractiva asocierea!... paradoxal, nu-i asa?), deci nu mai mira pe nimeni amalgamurile de orice natura. Il citez si pe infaimosul Marx: extremele se ating (comunismul si fascismul, arta si stiinta, etc.). Si-atunci, ce sa mai vorbim despre geometrie si naratiune? care nu-s chiar diametral opuse!

Tot in logica moderna exista si notiunea de "multime paraconsistenta", adica: o multime care are puncte comune cu exteriorul (complementul) ei. [Pare curios si neverosimil, mai ales pentru logica clasica, dar: totul e posibil, chiar si imposibilul!] .

Apoi, "multime dialethista" {nu cunosc traducerea romaneasca a celui de-al doilea cuvânt, probabil nici nu e}: o multime egala cu... exteriorul (complementul) ei! Veti zice, probabil, ca-i absurd? {Dintr-un punct de vedere: da, dintr-altul, nu.}

Bineinteles ca traditionalistii (in stiinta, in arta, in litere) nu vor accepta. Rezistenta la nou este scontata.

In cadrul postmodernismului rus (1980-90), Mark Lipovetki surprinde antiteze semantice (personal-impersonal, memorie-uitare, simulacru-realitate, fragmentaritate-unitate) - el le numeste "paralogice" [dar sunt, in fond, paradoxisme curate].

Haosul si cosmosul s-au îmbinat la Joyce, de pildă, în "haosmos" [chaos+cosmos=chaosmos] - si revin la acea mixtura din articolu-mi cu geometriile neeuclidiene. Vreau sa zic: haosul si armoniosul coexista - nici nu se putea altfel. Exista omogenitate in cadrul acestor combinatii

polistratificate (chiar si intre geometrie si naratiune), dar si o heterogenitate in cadrul omogenitatii.

Si, tot fiindca intr-un alt e-mail (despre avangarde) eram criticat deoarece aminteam despre "uratirea frumosului" prin paradoxism, hai sa dau un exemplu descoperit recent din postmodernismul rus: poetica lui Iliia Kabakov se bazeaza pe gunoi.

Da, ati citit corect, "gunoi" - fiindca acesta reprezinta moartea; da, fiindca acesta reprezinta viata: este rezultatul si dovada *existentei* noastre...Paradoxismul face interpretari pe dos (etimologic vorbind).

"Poeziile matematice" folosesc concepte matematice in creatia lirica: algoritmi (unii facuti pe calculator), paradoxuri (vezi: "Distihuri paradoxiste", 1998), tautologii, dualisme (din logica formală), descompunerea cliseelor lingvistice, in-calchierea expresiilor, etc.

Poetul spaniol Miguel de Asén foloseşte un generator de "sonete aleatorii", după cum m-anunţă informaticianul Adrian Rezuş, care-i un program MS-DOS. Referitor la procedeele automate de creatie pe calculator: am cumparat odata un astfel de soft, care avea o baza de date cu versuri in engleză, combinate aleatoriu: niciodata nu-ti ieseia acelasi poem [chiar pe computer, folosind aceleasi comenzi si date de intrare (inputs)]! Ideea era simplista: fiecare vers, fiind unitar semantic (inteles de sine statator, sintaxă clasică: subiect-predicat-complement, etc.), se puteau extrage oricum versurile [bineinteles fara rima si ritm], deoarece nu ieseau absurditati la nivel de întreg. Era o programare liniara, dar ar trebui sa facem ceva neliniar. Baza de date sa fie formata din sintagme, metafore, ori numai notiuni obsesive. Sau mai mult, precum cei din inteligenta artificiala: sa facem programare evolutivă, cu operatori dinamici: un program invata de la altul, sau (cum e mai simplu in prezent) invata din propria-i experienta; adica perfectionezi poemul, pe calculator, de la o faza la alta.

Sau un roman cu filele detasabile, arătând ca un joc de cărți: se puteau amesteca oricum, si obtine un nou roman (dacă nu-ți plăcea vreo versiune).

In teatru am efectuat permutari (algebrice) de scene (dar in cadrul aceluiaşi act) – combinatorică finită, dand nastere la un miliard de miliarde de piese de teatru: piesa se numeste "O lume intoarsa pe dos".

Utilizarea matematicii in creatia artistica - studii despre aceste procedee a facut Solomon Marcus (Lingvistica matematica, Poetica matematica).

La un Conferință MAA, JoAnne Growney a condus o sectie de "poezii matematice", si-atunci ne-am cunoscut; recent J. G. a publicat o recenzie despre Antologia Paradoxista II in revista (atentie la titlu): "Humanistics Mathematics Network" (California).

Dar si invers: lirica in mate (nu strict, rigid stiintific), intr-un articol in "Mixed Non-Euclidean Geometries"...

Este insa un articol scris sub forma poetica, interogativa, pornind de la o remarca simpla: de combinare a geometriile existente: Riemann si Lobacevsky-Bolyai (neeuclideene) cu Euclid (contrazicand axiomele lui Hilbert). Idee care ma batea de pe cand eram elev la Craiova si Rm. Valcea...

Deoarece haosul are poetica si farmecul lui...

Notiunea se poate generaliza la "poezii stiintifice" (imprumutand procedee si din alte domenii: fizica, chimie, etc.), desi pare bizar!

Chiar Camil Petrescu afirma ca literatura se extinde prin procedee din afara.

[De pilda, studiindu-se creatia lui Marin Sorescu s-au descoperit anumite patterne; si-atunci, cu ajutorul unui computer, a unor algoritmi, se putea crea in stilul sau, folosind ca baza-de-date lexicul sau: in speta teme-le-i obsesive. Desigur, nu la pastisare ma refeream, ci la importanta descoperirii si procedeeului in sine.]

In teatru s-au efectuat permutari (algebrice) de scene, dand nastere de miliarde de piese de teatru ("O lume intoarsa pe dos"). Vezi si experimentele grupului francez Oulipo [Raymond Queneau: "O suta de mii de poeme", Jacques P  rec: "Disparitia" (roman in care nu se folosea deloc litera "e", cea mai frecventa din limba franceza, iar criticii care au recenzat cartea... nici n-au observat 'disparitia' acestei litere!), Francois Le Lionnais, etc.].

Ce e drept, am avut un destin cam sucit. Parintii, tarani, m-au dat la un liceu umanist (desi ma remarcasem pe la olimpiadele de matematica) - ziceau ca sa devin macar invatator, sa am o meserie, fiindca e usor si am mult timp lliber. Plecam dintr-un sat la scoala in oras (Craiova - in care m-am simtit mizerabil, si pe care-l urasc... mi-a intunecat adolescenta; desi am ramas un mare chibit al Universitatii Craiova, ma uit la rezultate meciurilor de fotbal in revistele de exil). La Liceul Pedagogic - acum Scoala Normala - am invatat istoria artei (obiect obligatoriu), am cantat la acordeon pe note si acompaniament cu basi (din nou obligatoriu - desi nu-mi placea), am cantat la fanfara (la un instrument cu goarna mare, numit eufoniu - tim tam, tim tam... acompaniam), si la corul scolii

[ultimele doua obtionale - dar, din nefericire, m-a selectionat/obligat proful de muzica spunand ca am ureche muzicala, unul Sorin Benedict; in vreme ce colegii mei jucau fotbal in curte - si mie mi-era necaz!]. Era prin 1969-1972, probabil unii dintre voi nici nu va nascuseti.

Dar mai existau si alti colegi, nefericiti ca mine: cei selectionati pentru formatiile de dansuri si jocuri populare, si cei care cantau in taraful scolii [ceea ce mai ma consola... vorba proverbului: sa moara si capra vecinului, nu numai a mea(!)].

Dupa liceul umanist am facut facultatea de stiinte, apoi iar am revenit la arta. Cum aveam cate un insucces intr-un domeniu, il abandonam si intram in celalalt. Aici iar ma 'evidentiam' cu alt insucces, si ma intorceam la dragostea dintai. Din insucces in insucces am pendulat intre arta si stiinta.

(Ionesco zicea ca din esec in esec, cu teatrul absurdului, el a ajuns la... victorie!)

Ca să revin la o chestiune dintr-un e-mail:   n **Aut-Artă** [*artă în afara artei!*] (in engleză "*Outer-Art*") nu e nimic, pe c  nd în Arta Brută a lui Dubuffet mai sunt niște contururi, niște forme acolo; că-s naive, că-s făcute de copii ori psihopa  i – dar există; în fond   i literatura aliena  ilor în spitale prezintă interes, vezi Alain Bouvier, "Les Fous Littéraires". Nu fac arta, ci aut-arta: deci cat mai urat, cat mai neplacut pentru lume... Aplic axioma: totul este arta (sau totul nu este arta!). Sunt unii, mai tineri iviti, sau mai în v  rst  , care au impresia ca detin monopol asupra culturii: ca numai gusturile/ideile lor conteaza - uita ca arta/literele sunt subiective, complexe in forma si continut, multi-stilistice, iar criticul sau poetul/pictorul X nu este buricul pamantului ca toata lumea trebuie sa

scrie pe placul lui. Eu imi propun uneori sa scriu impotriva placului
cuiva, de pilda al lui Mircea sau al lui Mugur - nu vă supărați, comentam
fenomenul de (aut)arta. Deci, asa neglijent, neartistic cum sunt experimentele-mi artistice, asa le
las! Ionesco zicea ca, in momentul cand nu ne mai jucam, am murit spiritual.

Nu-i vorba de "Fleurs du mal" (Baudelaire) sau "Flori de mucigai" (Arghezi), adică
înfrumusețare a urâtului, ci de urățire a frumosului.

Manifestul "Ultra-Modernism?" este crezul meu aut-artistic (ca un mare nespecialist în artă), iar
semnul întrebării este mai mult al mirării! Ce-ar urma după post-modernism? E. Simion
propunea post-post-podernism, îmi sună redundant cumva, sau ca-ntr-o dublă negație – care se
anulează reciproc.

Am mentionat ca "Outer-Art" [care inseamna ne-arta, ex(tra)-arta, experiment, arta dincolo de
artă] reprezinta paradoxism in creația artistică: mazgalituri, suprapuneri picturale, hibridi de
picturi+colaje, pictat pe ciorne cu formule matematice, etc.

Odată, eram la baie și-aveam hemoragie nazală – asta-i boala mea... sănătoasă de când eram
copil; am luat o hârtie să nu murdăresc pe jos, și sângele picura și se prelingea pe coală; au ieșit
niște râuri și pete roșii parcă aduse din pensulă, și-mi chiar plăcea cum se formau imagini pictate
cu nasul... Am început apoi să-mi mișc nasul într-o parte și alta să desenez și alte forme. Și
totul mă liniștea...

Ciclul de "Extra-Flori" l-am 'pictat' cu... ața; iar, când s-a vărsat oja nevastei – și-au ieșit niște
floricelute de toată admirația, am zis: gata, asta e pictură. 'Ce-ai, ești nebun?' a exclamat.

În (non)albumul doi, intitulat sugestiv "AUT-ARTA, cea mai proastă artă din lume!", am colorat
și cu frunze și iarbă, fiindcă-mi fusese greu să mă duc la librărie după acuarele, și-mi ardea
atunci momentan să (non)pictez - până nu se răcea hobby-ul!

Acum m-ar atrage arta fractală, figură în figură în figură..., și arta matematică: ați văzut cum sunt
reprezentate curbele și suprafețele în 3D? Ca niște plase de cuvinte (subcurbe de nivel) care să
redea contururile: idei spațiale. Tot aici, iluziile optice ale lui Ecker mă încântă.

Dar, Opera se explică și mai degrabă nu se explică, măcar nu de către autor, fiindcă se
demistifică, intră în trivial. Nu mai mă-mpingeți diavolește în păcat.

Vroiam să vă spun și că nu trebuie să vă forțați, ori să vă simțiți obligați să-mi luați vreun
interviu. Mai ales că Mircea spusese că n-aveați nimic să mă-ntrebați (!)

...Relatiile mele cu Asaltul se tensioneaza, si asta e foarte bine, sa iasa scantei. La atac, Mugur!

MG:

...Din toată inima, dar –la lungimea răspunsurilor tale cred că nu se va putea bănuși decât printre
rânduri cum mișcăm din sprâncene le cele spuse de tine. ...Mda, interesant... Apropo, e și asta un
cuvânt la modă, cred că deja se predă la cursurile de estetică, pentru că e o achiziție de limbaj
importantă, *interesant*-ul... Sunt o grămadă de lucruri pe care nu le mai poți încadra astăzi în
vechile categorii calofile... Așa că ce și-a spus lumea, decât să dăm cu parul să părem retrograzi
și apoi să se descopere iar că a fost o atitudine lipsită de viziune mai bine dăm din cap într-o
mișcare diagonală –nici aprobator nici cîrîitor- și spunem că e interesant... Dar hai să îndrăznim

să dăm măcar cu radiera! Ce înseamnă de fapt avangardă? Dacă urmărești cu atenție ce mișcă prin lumea asta (e suficient să zăbovești câteva zile prin atelierele “lupilor tineri” din părțile noastre...) o să rămâi surprins cât de multă lume se-nghesuie să “inventeze” ceva, orice, câte un mic scandal sau o ieșire din normă, în fapt –să-și scrie propriul personaj într-o listă de zgomote contemporane cu aere (non)culturale... Am avut sute de conversații plictisitoare cu unii și cu alții și concluziile lor se rezumau la “s-a mai făcut asta”, “asta nu s-a mai făcut”... Uneori te cretinizezi numai stând să urmărești goana asta a fiecăruia de a aduce o chestie în plus -uneori o hașură mai strâmbă, alteori un amestec de stiluri (eu numesc asta *necrocultură*) tehnici, concepte și... cam atât... Te-ai gândit vreodată la rictusul condescendent al celorlalți “experimentalisti” când vorbești despre (aut-)artă? Ești sigur că se poate aduce programatic ceva nou în artă sau literatură? Eu am senzația că am întâlnit printr-o mulțime de ateliere lucrurile despre care vorbești! Nu vreau să invalidez demersul tău (aut-)artistic ca vector al unei experiențe intime, incontestabile ca nivel propriu de conștiință! Cât însă din discursul tău teoretic poate obiectiva, la nivel de sistem, ceea ce propui? Dacă gesturile tale, ca fructe ale unei minți neperversitate de un sistem de învățământ vocațional, pot fi interpretate ca fiind autentice, necarieriste, te-așezi, cum spuneam, în linia Artei brute, chiar când spui că asta, în final, e un hobby pt. tine. Ceea ce te scoate în afara acestei zone este excesul de conștiință artistică (ai voie să zâmbești sau să înjuri...). Ai împins spre sistem și “ți-ai însușit” teorii și lucruri ce, foarte posibil, nici nu îți pot aparține! Îmi imaginez, de pildă, ce pumn între dinți aș primi de la un amic de-al meu (nu spun nume, persoană importantă!) ce a umplut deja un pod cu experimente de genul celor evocate de tine (și încă ceva pe de-asupra!) dacă i-aș spune că pastișează (aut-)arta lui Smarandache! El vrea să se simtă la fel de sigur și personal în ceea ce îndrăznește să construiască –și primii pumni în figură pe care îi încasează acești tineri, pe băncile școlii, vin din partea celor care le reamintesc că asta s-a mai făcut cândva, că nimic nu e nou sub soare. Deci, sigur, nu te oprește nimeni să îți dezvolti un program personal de prospectare a unor forme noi de expresie și realizare artistică... Dar când te poți opri să înfigi steagul spunând că lumea aceea nouă îți aparține? Nu riști să redescoperi oul lui Columb? În ce măsură poate cineva să îndrăznească să genereze concepte largi în urma unor demersuri ce țin, pînă la urmă, de intimitatea creației, de individuație? Și cine îi poate omologa demersul?

FS

La o multi-întrebare de-o pagină ar trebui să răspund în... două cuvinte!

Interesant-ul este încărcat de gesturi aprobatoare, dezaprobatore, și indecise – ca în logica neutrosifică: un triplet. Ceea ce-i normal, conform cu viața; adică obiectul creației nu-i fie alb fie negru, ci în nuanțe. “Opera este un corp viu, reinterpretabil” (E. Negrici, “Expresivitatea involuntară”). Depinde de sfera de refracție prin care-l privești și gândești, de timp și spațiu, de alți parametri ascunși.

Cazna de-a inventa merită toată atenția. În fond, avangarda asta presupune: noul în formă și/sau conținut. Dacă trăim obsedați că “asta s-a mai făcut”, ne vom autoinhiba.

Nihil novi sub sole, păi atunci nu mai mă joc! Hai, dacă nu mai e nimic nou sub soare, să stăm cu mâinile încrucișate! Să nu mai creem.

Totuși, cum îmi scriai într-un e-mail, nu este suficient numai *obiectul artistic ori literar*, ci și *teoretizarea* acestuia – ‘atitudinea’, spuneai tu. Trebuie să demonstrezi prin manifeste,

programe, comparații că ai ceva deosebit de adăugat în patrimoniul creației. Să arăți că ești conștient de noutate și să convingi.

Pe urmă, dacă e pe-așa, **nu există originalitate**. Scurt pe doi! Nici Eminescu n-a fost primul romantic (Hölderlin mai devreme), Ion Barbu a preluat (h)ermetismul din Occident, postmoderniștii s-au tras din *Beat Generation* (1950-60) (Ginsberg, Cummings, etc.) sau Gertrude Stein, ori din *le nouveau roman* francez (Alain Robbe-Grillet, Marguerite Duras, etc.), sau din grupul parizian **Oulipo** (Ouvroir de Littérature Potentielle) (Pérec, Queneau, François Le Lionnais – ultimii și matematicieni; Le Lionnais mi-a expediat și-o scrisoare, cu o lună - două pân' la trecerea lui în neființă, pe când profesam în Maroc).

Ce, a mai excelat careva în experimentele lui Joyce (“Ulysse”, “Finnegans Wake”)?

Știi, eu mai cred în ceva: că nimeni nu-i unic (într-un anumit fel), dar și că fiecare e unic (în alt fel: spiritul, personalitatea este ca amprente de la mâini).

Deci, și Eminescu este original în genialitatea lui, inegalabilă, și Barbu aduce un aer proaspăt în literatura română, precum și poezia semiotică a postmoderniștilor români are valențele sale (Emilia Parpală-Afana).

E bine dacă vrei să invalidezi discursul meu, fiindcă poate reușești să mă scoți din sărite, și-atunci creez mai cu furie!

Când te-apuci să faci avangardă, îți asumi toate riscurile: jicnirea unui Mircea, condescența unui Mugur, ignoranța Alui nea Gheorghe.

Orice avangardă șochează și provoacă repulsie la început, este apoi acceptată de voie de nevoie, se transformă în tradiție cu timpul, și sfârșește prin banalizare și plafonare (odată cu epigonizarea ei).

Acum, dacă spui cuiva ca e dadaist, îl depreciezi...

Literatura se lărgeste prin elemente neliterare, arta prin elemente neartistice – pe care și le încorporează și digeră. Uite Sculptura Tehnică (sintagmă ciudată, nu?) americană: un Alexander Calder cu hibridi tehnico-artistici: “Rama albă” (1934) formată din sârme, lemn, hârtie (!), și... un motor – pentru a transforma-o într-o *sculptură cinetică*.

Venind din afară poți aduce elemente surpriză, decât stând în interior. Ca la un *brain storm*, unde persoane total straine de un subiect/proiect sunt puse să-și dea cu parerea... Curios și foarte neașteptat, nu-i așa? Fiindcă cei în sistem sunt încorsetați de niste preconcepții din care nu pot iese, pe când ceilalți sunt liberi deoarece nu le cunosc (!) Atenție, această procedură se aplică și în știință!

Apropo de *necrocultura* pe care o aminteai.

Vasile Conta, în tezele sale, susținea că e probabilitate mai mare să se nască urmași viguroși din încrucișări cât mai neînrudite, referindu-se la partea biologică, ca urmare amestecul extrem de populație, ca într-un creuzet, în America a transformat-o în cel mai puternic și dezvoltat stat. Eu cred că tezele sale se pot extinde și în domeniile literar, artistic, științific.

Ce vreau să demonstrez: că “intruziunea” unui nepictor și negrafician ca mine, căruia nu i-a plăcut niciodată să picteze ori deseneze, poate aduce altfel de elemente în artă - în comparație cu un artist format ca tine. Cândva, poate tu vei ajunge un ‘mare artist’, iar eu un ‘mare non-artist’, *okay dock?*

Avantajul meu este că-s netalentat la pictură și necritic de artă, de aceea aut-artă mea devine mai pregnantă (a se citi “mai rea”, în sens pozitiv, mai ne-artă) decât a colegului tău. Când m-apuc să fac ceva, iese altceva. Pictura, la care nu mă pricep, și recent fotografia (mă refer la cea experimentală, plus colajele) mă intrigă, mă răscolesc. În ce mă privește, n-am avut și nu voi avea niciodată o expoziție plastică...

Apoi, se-ntâmplă și chestiuni care apar simultan.

Dacă Jerome K. Jerome, cu umorul său britanic, publica “Arta de a nu scrie un roman”, hai să-l extindem la *arta de a nu face artă*, care reprezintă *Outer-Art*.

Într-un eseu (“Biografia ideii de literatură”) clar, curgând limpede, și atrăgând la lectură, publicat pe prima pagină a “Mozaicului” craiovean, Adrian Marino vorbea de ‘aliteratură’, ‘nonliteratură’, și ‘antiliteratură’: “Pe de o parte, nimic nu e literatura. Pe de alta, totul este sau poate fi literatura. Notiunea de gen literar dispare”. [Nu-s de acord cu el că nonliteratura este imposibilă.] În vreme ce Serban Andronescu le numea “contracultura”. Pronostictez că acestea vor deveni, cu timpul, forme de literatură (interiorul își asumă exteriorul).

Nu poți spune că mi-aș fi însușit teorii și lucruri ce nu-mi aparțineau ci, dimpotrivă, am mers pe dos: **am contrazis** teorii și lucruri care mă frământau. Când majoritatea îndeplinea o directivă (politică, socială, artistică), eu exploram inversul. {*Don't go with the crowd* (nu te asimila mulțimii).} Deoarece trăisem în epoca comunistă, și eram foarte circumspect la orice suna oficial. Unde-i criticul ăla, bursier Herder, care să mă sfătuiască cum să scriu, că mi-ar făcea o plăcere infinită să-i mă manifest în sens opus (mi-amintesc cum Răducanu, portarul, declara înaintea Campionatului Mondial de Fotbal, din Mexic, în 1970, că ar vrea să-i dea mingea pe la spate în fața lui Pele).

Citeam cu interes cărți *how to* privind scrisul, dar nu pentru a le urma, ci pentru a investiga exact contrariul. Citeam cu interes despre curente literare și artistice, dar nu pentru a le urma, ci pentru a investiga exact contrariul. Culmea e că am uitat de limite, și-am trecut pragul la matematică, iar de curând la fizică - atrăgând, la rândul-mi, oprobriul altora (!)

Vroiam totuși o *negare pozitivă*, nu neapărat distrugere – precum dadaismul și lettrismul. Îmi surâdea să-i pun față în față pe oamenii de cultură (și știință chiar, de pildă în fizică - unde-s mai multe ipoteze contradictorii) cu idei opuse (mai ales că fiecare ‘demonstra’ că el are dreptate; și-ntr-adevăr, toți aveau dreptate și erau falși în mod simultan!), un fel de *philosophia perennis*. Am și un articol în curs de publicare, numit: “Neutrosophy, a New Branch of Philosophy”.

pARadOXisMul (scrierea pe dos, scrierea dinafara scrierii; arta pe dos, arta dinafara artei) ar fi ca un dreptaci care scrie cu mâna stângă, ori ca un pictor care nu-și poate controla pensula. Spre deosebire de celelalte curente, care au murit, paradoxismul va exista permanent sub diverse forme, deoarece este în firea omului și-a naturii: întotdeauna vor exist | procedee, metode, stiluri, aforisme, metafore, teorii **opuse și adevărate simultan**.

Și ce vreți voi de la mine: să mă dau de-a bush-ilea în artă tocmai acum?

La început v-am rugat cu frumosul (în artă), pînă m-ați făcut mai tîrziu să vă rog cu urâtul (tot în artă). Nu suntem în epoca victoriană. Se poartă în aut-artă o de-picturalizare, o de-sculpturalizare, iar în literatură de-literaturizare - mergând pînă la înstrăinarea artisticului și literarului altor domenii epistemologice.

Nu accept nici să scriu cărți repetitive cu nemiluita (vreau să zic în același stil), precum Mihai Beniuc de pildă (cu excepția “Mărului” său “de lângă drum”).

Păi, hai să vă întreb eu acum: după dadaism, de ce-a mai fost nevoie de lettrism? Primul făcea distrucții la nivel de cuvinte, celălalt la nivel de foneme/litere.

De ce mai era nevoie de Teatrul Absurd al lui Ionesco – nu era o formă de dadaism?

Ori, de ce Teatrul Crud al lui Arrabal (care tăia în mod real găște vii pe scenă - mă gândesc ce-ar fi zis cei cu drepturile animalelor din America?)?

Ori manifestele lui Ozenfant (pictor) și Le Corbusier (arhitect) din 1918: ei încercau desprinderea de cubism în așa numitul “purism”. De ce? Pentru că se plictiseră de același stil, epuizaseră sursele de inspirație. N-o să mâncăm mereu iahnie de fasole ori postmodernism!

Ce, nu se mai făcuse dadaism înainte de Tzara, Marcel Iancu, Hugo Ball, Richard Huelsenbeck, Jean (Hans) Arp, Hans Richter? Texte incongruente existau din Evul Mediu, dar nu li se dăduseră o interpretare distructivă, anti, o conștientizare.

Nu existau scrieri naturaliste înainte de Zola? (Cel puțin în corespondența privată între anonimi, nepublicată.)

Obiectul artei sau literaturii existase în diverse forme înaintea inițiatorilor, dar teoretizarea și conștientizarea lui nu. Poate de aceea Van Gogh devine mai intrigant: scrisorile sale către fratele său Theo sunt devastatoare, dar și parte a teoriei artei: “încerc să exagerez esențialul și să las restul vag”; “în loc să reproduc exact ce văd în fața ochilor, folosesc culorile mai arbitrar”.

Mișcările se fac prin teoretizarea unor critici sau ale artiștilor/scriitorilor înșiși. Altfel ar putea trece imperceptibile la public. Uite, în literatura română, există Școala de la Târgoviște (M. H. Simionescu, Radu Petrescu, Costache Olăreanu, Tudor Popa, etc.); nu consider că sunt așa diferiți de alții, dar s-au găsit unii care au “demonstrat” (I. Buzera, etc.)...

Impresionismul (1863) a rezultat dintr-o deviere a realismului (vezi Manet, care expusese la ‘Salonul Refuzaților!’): scăderea clarității, încețoșarea imaginii și a conturilor (Renoir, Monet, Pissaro, Bazille, Sisley). Nu se deosebea la început mult de realism, iar primii impresioniști nici nu știau că fac impresionism! Cine l-a denumit? Păi, un critic (Louis Leroy)!

‘Disparația’ progresivă a formei (Seurat, C.Jzanne, Signac) a dat naștere post-impresionismului. Cine l-a denumit? Tot un critic (Roger Fry)!

Pe urmă, și-au șoptit atunci în barbă artiștii: hai să lucrăm și la conținut, să găsim noi principii de sintetizare. Și-au format simbolismul (Moreau, Chavannes, Redon, Gauguin).

Multe avangarde s-au impus prin scandal – pentru că se opuneau vechii ordini artistice. Un curent apărea ca o reacție împotriva altuia: “Doar cel ce înnoiește rămâne fidel” (Nietzsche).

Pascin, pictor bulgar la Paris, s-a sinucis (1930) chiar în ziua deschiderii unei mari expoziții a sa – deci artiștii încearcă imposibilul, recurg la gesturi desperate deseori, pentru a fi luați în seamă. Van Gogh și-a tăiat urechea și-a trimis-o în plic logodnicei lui, fiindcă aceasta afirmase că admira cel mai mult la el urechea-i!

Iar, pentru a-l semi-parafraza pe Brassai, fotograf ungar din Transilvania, spun că “încerc să inventez și imaginez imposibilul în artă”, okay?

Încă din 1980, odată cu paradoxismul, m-au interesat curente/avangardele în literatura și arta. Există mult mai multe “isme”, unele puțin pregnante - poate de aceea necunoscute, ori probabil din cauza locului neinternational al manifestării (asta ca să fiu în asentimentul lui Ara Ghemigian).

De fiecare dată încercăm să vedem distincția între curente/avangarde, și ce anume determinase noua întorsătură de lucruri în lumea artistică (în afara vanității creatorilor!).

De pilda, in 1993 am fost invitat la niste conferinte despre paradoxism in Brazilia (mi-a placut exotismul acestei tari, fructele lor ciudate; m-am intalnit si cu ambasadorul Romaniei, care-mi zicea "mai, oltene..."), si-acolo am luat cunostinta de experimentele brazilienilor.

Unele avangarde si denumiri apar din intamplare, purtand chiar nume improprii. Altele tin de propaganda [ma enerveaza si pe mine abundenta de nume occidentale (ori lansate datorita Occidentului) in arta].

Daca faci o chestie la New York se aude mai tare ca de la Bucuresti, si analog: de la Bucuresti se aude mai tare decat de la Rm. Valcea!

Si totusi, incepe sa se simta si un policentrism artistic - si asta e sansa tuturor, iar Arta Electronica da sperante tuturor (dar si aici intervine o selectie: informaticienii devin favorizati). In State, meseria de software engineer este considerata cea mai populara, cautata, si bine platita.

La Arta Electronica sunt refractari varstniciei - unora le e parca frica sa puna mana pe computer!, dar atractiva tinerilor.

Deci Arta Electronica este viitorul.

Intrebati scriitori/artisti consacratii si trecuti de vreo 50 ani din Romania, ei nici macar nu au un e-mail! Va vor vorbi si cu dispret despre informatica - de pilda ca diminueaza artisticul, vulgarizandu-l.

[Uite cum stiinta, tehnologia influenteaza totul: societatea, comunicatiile.]

Cred ca noi suporturi pentru arta si literatura vor influenta creatia (in prezent la moda este suportul electronic).

Granița dintre curentele literare nu e precisă. Un cubism, cu formele sale colțoase, însă ceva mai potolită, e numit purism. Ba între cubism și futurism s-a format cubo-futurismul.

Ori altul: fovismul-cubismul (Delauney).

Non idem est si duo dicunt idem = de multe ori ceva miroase a muscă dar, de fapt, sună a brânză!
Ce mare diferență între suprarealismul organic al lui Miró și reziduurile lui Picasso?

Prin anii '60 Yves Klein organiza o expozitie numita "le vide" (americani au tradus prin "nothingness": nimicul). Plus felul lui Yves de-a picta "antropometricile" albastrii pe nuduri rostogolite.

Avangarda în America este considerată "underground" (subterană, dedesubtă).

Recent Hugh Fox a editat 34 de scriitori de avangardă în "The Living Anthology: A Prose Anthology", 2000, în care consideră că acești scriitori avangardiști au fost marginalizați.

Am avut 'schimburi de experiență' cu avangardiști americani, precum Stanley Berne (mi-a expediat volumul său de proză, cu dedicație, "At One with Birds") și Arlene Zekowski (ultima a publicat o carte în 1999 intitulată "Împotriva dispariției literaturii"! din Santa Fe.

Mărturisesc că agreez kitsch-ul, fiindcă în grupurile de discuții [nadir_latent] și [fotomagazin] pe internet, la care sunteți 'listasi' (cuvânt nou pentru mine, nostim și ridicol) toți se exprimau împotriva-i – iar mie îmi place să mă opun majorității; și anti-calofilia. Diferența dintre artistic și neartistic este ambiguă, vagă, ba chiar trecând la arta contemporană putem spune că 'există, dar lipsește cu desăvârșire'!

Nu vreau să respect Teoria Obiectelor Spațiale a lui Cézanne, nici Teoria Culorilor lui Chevreul.

Chestia care mi-ai spus-o cu Marin Mincu, “poezia e cel mai greu de scris fiindcă se scrie cel mai ușor”, s-o generalizăm la: ‘pictura o face ușor cel care nu știe să picteze’ - adică eu (!)

Mutații și mutații vor fi continuu în litere, artă, știință (aici mă gândesc la logicile moderne: intuiționistică, paraconsistentă, fuzzy, neutrosifică).

Părea, spre sfârșitul secolului XIX, că în fizică se descoperise totul – mai rămâneau mici goluri de umplut pe ici și colo. Dar, odată cu descoperirea microcosmosului atomic, fizica cuantică, multe principii clasice s-au dat peste cap și-un nou câmp de cercetare se deschidea.

Determinismul a fost infirmat – vezi mișcarea browniană. Etc. Se zguduia tradiționalismul științific din temelii...

Ce părere aveți de cântece de muzică populară românească interpretate cu texte englezești?

Discutând cu prietenul Șerban Nereju (Necula), în lagărul de refugiați politici din Istanbul, i s-a părut foarte șic, iar când a emigrat în Australia a pus-o în aplicare și-a scos un CD, transmis și la un post de radio din Sydney.

Privind Oul lui Columb: da, însă contează și cine are curajul sau nebunia să-și expună “(aut-)arta lui Smarandache” {prin definiții (gen proxim + diferență specifică), teorii, manifeste, delimitări de alte avangarde, în afara obiectului artistic – și acela necesar ca exemplu}, iar eu mi-am asumat acest risc. Mulți or să zică: “{Ăă, așa ceva puteam face și noi...” Păi de ce n-ați făcut?! Domnii mei, eu vă trimit avangardă, dar să nu vă mai supărați pe mine.

V-ați gândit să pictați, fotografiați, și sculptați subconștientul?

Și, fiindcă văd că nu ai intitulat interviul "Un oltean (de) dat dracu!", cum mi-era frică, ci “o nouă (dez)ordine culturală” – aha, mai la subiect -, să vedem ce zic economiștii referitor la (dez)ordine/(dez)echilibre:

-
- Leon Walras vorbește despre un “echilibru stabil” (în economie, desigur, el nu se înămolește ca mine prin umanistică) – dar ne permitem să-i transpunem conceptul în lumea artelor și literelor;
 - Keynes descrie o “economie a dezechilibrului” – noi înlocuim ‘economie’ prin ‘artă’/‘literatură’;
 - Anghel Rugină introduce o Tabelă Orientativă, prin care afirmă că un sistem (economic, dar poate fi și artistic) are un procent de echilibru și altul de dezechilibru;
 - Hai să mergem mai departe, considerând că “sistemul este neutrosific”, adică are un procent de echilibru, altul de dezechilibru, și altul nedeterminat.

Cam asta se întâmplă și-n artă/literatură: un curent artistic/literar este ca un sistem, stabil la început. Apoi se dezechilibrează - factori interni și externi ‘ajută’ - adică artiștii/scriitorii devin erezici și dezertează din mișcare. Și acest curent este înlocuit de altul, în care se mai simt influențe din precedentul.

Dar, întotdeauna, vor fi manifestări PRO și CONTRA acestui curent (de exemplu a paradoxismului), și asta-i Tabela lui Rugină iar, mai general, ca la vot: vor exista, pe lângă aceste manifestări, și atitudini indiferente (NEUTRE), și-am dat în logica neutrosifică pe care n-o suferă Mircea.

MG:

Eu am luat foarte serios ceea ce spuneai tu mai sus despre "desenul acela cu sange", oricat de amuzanta ar fi aceasta istorioara in ansamblul ei.

FS:

Este perfectul adevar. Si nu e deloc amuzant... Sotia mi-e martora; ea zicea ca eu am ciclu... pe nas! Copilul cel mare, Mihai, acum student la Universitatea din Arizona, are aceeasi sensibilitate ca mine – din pacate... Apoi, acest sange imi curge aproape zilnic, uneori si de doua ori pe zi, de pilda cand cineva ma enerveaza, ori un lucru ma obsedeaza ori streseaza la maxim - asa se descarca organismul meu. Am fost la doctor de nenumarate ori: in Romania, in Maroc - unde eram profesor cooperant predand matematicile in franceza, apoi in America. Toti spuneau ca... n-am nimic! M-au cauterizat (ars in nari venele de sange), m-au operat (de-gea-ba) ca asi fi avut sinuzita maxilara, mama plangea - sunt unicul fiu -, pana cand doctorul Grigorescu de la Spitalul Judetean din Craiova i-a spus ca hemoragia se porneste pe cale nervoasa.

Dup-aia, el a mai adaugat catre mama... "Las' ca e bine, fiindca daca sangele ar curge in interior baiatul ar avea complicatii, ar putea si muri" - eram student in anul I sau II; fusesem internat doua saptamani in spital. Dar asa ma usurez...

Emigrat in America, am calcat si aici pe la feluriti doctori. Toata lumea ca... n-am nimic. Pai, *mister-ilor*, si-atunci de ce-mi curge asa des sange din nas, uneori ma podideste fara sa m-ating deloc.

Unii au afirmat ca am prea mult sange, alt doctor mi-a zis din nou ca... e bine. Si stii de ce? Fiindca, argumenta el, sangele se innoieste singur - organismul trebuie sa substituie mereu sangele vechi scurs cu sange nou produs (nu mai este nevoie sa fac schimbare de sange - cum se zvonea de pilda privind Gica Petrescu, cantaretul), si de aceea arat mai tanar: la peste 40 de ani de vreo 30. Deci, tot raul spre bine.

Si, tinand hartia sub nas, ca sa nu curga pe covoare si chiuveta, ce mi-a venit: hai sa-mi transform defectul intr-o virtute. Pictatul cu sange. Eu nu am pictat cu sangele meu in mod metaforic - așa cum declamă că scriu poezii inflăcrați și preinși patriotici - ci in sens propriu, real. Intelegi? Sange sange!

MG:

Păi nu am spus chiar așa. Marin Mincu, într-o ședință a Cenaclului de Marți, apostrofase o jună "poetesă", ori "textieră" ce turna cu nemiluita fraze calofile: "fetițo, a scrie poezie e, poate, cel mai greu lucru din lume! Tocmai pentru că pare așa de simplu!" Nu știu dacă e fericit exemplul acesta, e greu să-l citezi pe Marin Mincu în absența domniei sale, poate tocmai pentru că prezența sa nu poate fi recuperată în cuvinte; cuvintele reflectă într-o prea mică măsură înălțimea gurii ce le-a generat –și mă simt obligat să aprind becuțelul în dreptul acestei drăgălașe răstălmăciri... Încerci să deturnez "paradoxist" moneda cu chipul Cezarului. A ieșit cap iar tu spui că e pajură! Să-i dăm și lui Brutus ce e al lui Brutus... Leonardo scria prin Tratatul său de pictură că artistul nu trebuie să se ferească de opinia vulgului, pt. că, deși sunt rari cei ce pot "așeza" o imagine izbutită pe pânză, oricine poate aprecia dacă un nas e bine proporționat sau

dacă artistul l-a așezat aiurea pe chip. (Nici el n-a spus, însă, că a picta e un lucru la fel de facil ca “lectura” unei imagini...) Dar și asta ține de un context bine precizat, de înălțimea precisă a unei guri! Mă-ndoiesc că merită să căutăm și aici ombilicul unei axiome paradoxiste... (Sunt chiar indispus că-mi revine rolul stupid de-a veni mereu cu radiera în mâini!). Deci, pe de o parte, “(aut-)arta” este întreg spațiul descris în afara frontierelor actuale (oficiale) ale artei. Nu știu de ce, tu plasezi aici și teritoriile deja anexate conceptual, aproape canonizate... În fine... O parte din aceasta felie de hartă revenea, deja, artei brute, de pildă... Dar dacă (aut)arta e pretutindeni, (aut)artist este doar posesorul unui nivel de conștiință specific. Nu? Când Dubuffet lărgea frontiera, exalta arta brută exact pentru personajele cu un nivel de conștiință neconsolidată, neinstituționalizată, neperversită de teorii și concepte... Tu introduci, mai înăi, algoritmul democratic –“totul este artă, deci și aut-arta!” (amintind de jocul acela celebru de idei –“*nu crezi în Dumnezeu –deci ateismul e religia dumitale*”) –dar asta numai pentru a introduce “în lumea bună” un outsider. Odată făcute prezentările, musafirul dumitale rămîne în pragul ușii și spune, hlizindu-se către cei dinlăuntru “*de-aici de unde mă aflu mi se pare că dvs. sunteți cei de afară... În timp ce eu sunt la fel de înlăuntru pe cât sunt de afară!*... “ În fapt, oricît s-ar deplasa lumea în jurul tău, pragul despre care vorbești va fi de netrecut pentru că este trasat de propriul tău personaj, se mișcă odată cu personajul! Ești singurul care își poate permite să nege sau să anexeze, după propriul său chef, să decidă ce stă în stînga sau în dreapta. Paradoxul, atunci, se aplică doar individului, nu poate fi obiectivat! Când merg cu trenul metroului și aud că stația următoare are peronul pe partea stîngă se poate întâmpla ca în acel moment să stau cu spatele la cursul de mers și să cred că peronul va fi acolo unde e stînga mea! Să propovăduiesc această convingere către cei din jur e un gest înduioșător sau *interesant* ca experiență periferică, accidentală..., chiar ca sofism, însă nu se va confunda niciodată cu drumul, nu va deturna coordonate reale ale sistemului în care evoluez, căci peronul nu se va muta de cîte ori găsesc eu de cuviință să mă rotesc prin tren... La fel de simplu va fi să încerci, personal, să contrazici programatic tot ce înseamnă *know-how* artistic. În mod normal ai ajunge, în timp, la o slăbire desăvîrșită a conștiinței coordonatelor tale culturale, din moment ce înlăuntru și dinafara sunt tot un drac. Că încerci să faci vizibil un personaj, e de înțeles. Dar ca sistem - propovăduiești intangibilul! Ce poate fi proaspăt în povestea asta? Doar un aport individual de tensiune ontologică, un fel de erou romantic coafat punk... În rest, dacă pierzi din vedere faptul că singurul reper axiologic pe care-l propui este propriul tău personaj (cu teribilul său deranj...) –ai putea evalua, empatic, cum s-ar putea aplica un astfel de sistem în afara voinței și graniței pe care aceasta o trasează-n sistem? Căci, asemeni celorlalți actori ai câmpului cultural, vei fi victima propriilor tale refuzuri și îndoieli, rob al propriilor tale gusturi și obiecții- ce fac savoarea individualității elementare... Recent, de pildă, mi-ai spus de Marus Ianuș că nu scrie poezie ci face zgomote de decor. Ce-nseamnă, în același context, “a face poezie” ? Accepți să aplici axioma ta pe o arie largă sau doar contextual? Să acceptăm că Marius Ianuș refuză să scrie poezie “cultă”, gîdilătoare de urechi, astfel încît diverse categorii sociale îl expectorează alegru undeva, “*în afară*”... Și el practică astfel o (non)scriere... Poate că nici nu “știe” cum se scrie o poezie! Cine știe, de fapt, cum se scrie poezie? Cum poți evolua astfel încât permanent să te situezi în coordonate perfecte –*înăuntru, afară*, ori pe hotar? Sistemul tău propune o axiologie, poate edita o astfel de performanță? Cine o poate omologa, performanța aceasta? (Punctul de sprijin, s-a convenit cândva, ar trebui să fie *afară* pentru a răsturna Pămîntul...) Ce sistem de valori aplici când judeci faptele (non)culturale ale celorlalți? Insist să te întreb –cine și cum operează acest sistem, cum se invalidează, în raport cu acesta, alte tipuri de discursuri și de ce?

Revenind, acum, la povestea de la început... Majoritatea avem viciul oralității, uneori și al sporovăielii (in)culte... Uneori lecturăm cu aceeași frivolitate cu care flecărăm. Și putem muta aceeași frivolitate în zona semnelor pentru a ajunge la ticurile ironizate de acea frază a domnului Marin Mincu. Ajungem, deci, și la “calofilie”... Cum din primele ore ale școlii, când începem joaca cu bețele, bastonașele, amestecăm semiotica și semnificanții cu caligrafia... În timp, dorința de “a scrie frumos” poate să inunde cu ușurință semnificanții doar din ambiția nemăsurată de a lăsa urmele trecerii noastre zglobii printr-un decor recognoscibil... Aici tronează cu voieșie textierii sau poetesele despre care vorbeam mai devreme... Pe-aici hălăduiește jovial, partinic sau chiar arogant însuși Kitsch-ul pe care cu haz îl evocai mai devreme. Însă năravurile acestea au fost, deja, exploatate cu multă sânguință de-o seamă de mișcări revoluate ce și-au croit pîrtii gălăgioase prin zona asta minată... Crezi că mai are haz, dincolo de prospecția individuală, reinventarea și implementarea “industrială” a unui astfel de sistem? (amintesc, la plezneală, de câteva nume de la jumătatea veacului trecut, J. Chamberlain în USA, César prin Franța ori de Grupul Independent din Londra –cu Richard Hamilton în vîrf de băț... Încă nu s-au răcit nici aștia, crezi că lumea e atât de nerăbdătoare să își vadă clonați și rebotezați atât de curînd pușorii teribili? ...O întrebare retorică într-un borcan de chestiuni retorice...Nici nu o să se vadă...) Deci multe din isprăvile avangardei, odată epuizate, nu mai sunt ..avangardă. Au lăsat victime și epigoni, dar nu pot cunoaște aceeași intensitate, evident, ca până acum, adică nu la nivel de gașcă, de sistem cultural... Sunt istorii adjudecate, parafate, consumate.. Îmi amintesc că și eu, pe la 14 ani, cînd nici nu-mi tocisem încă bine stiloul Flaro cu primele texte mai răsărite, mă apucasem să încropesc manifeste “neo(necro)avangardiste” despre scrierea solemn-alandala și ridicarea la ceruri a unor struțocămile dadaistorenascentiste! Mai tîrziu am aflat că, dincolo de traumele personale ale asumării unei misiuni obscure “pe frontul” unei zone cu profil umanist existau tot atâtea individualități ce își urmau propriile lor reflexe, după tipare indescifrabile, irepetabile... Are sens să încerci a anexa spiritual niște continente atât de îndepărtate, manipulând niște hărți a căror actualitate e îndoielnică?... Personajul picaresc pe care-l propui are coloratură, sînge și mușchi. Cum va arăta cînd vei reuși să-l clonezi? Va ieși o armată, un regiment, o falangă?

FS:

Sa vin cu pluri-raspunsuri acum, si s-o iau incet ca Dolanescu... Ce-asi putea replica la un eseu, un contra-eseu? Ne bazam pe standarde ca sa ne intelegem reciproc, traим intr-o lume a conventionalismului. Cand afirmi ca “a iesit cap iar eu spun ca e pajura”, depinde din ce unghi privesti. Daca te uiti de sus: este cap, insa daca ma aplec nitel si privesc de jos: este pajura. De ce sa nu analizam din toate perspectivele artistice sau ne.

Ca la o muzica de jazz: la fiecare audiere/simtire s-apara diferit; ori ca la comedia del arte, chiar daca implicata in improvizatii.

Nu toate avangardele au caracter distructiv: de pilda Pop Art – bazat pe reclame, colaje, comercial;

iar AutArta chiar incearca sa transforme in arta exteriorul ei, luand ceea ce nu e nici urat nici frumos – neutro-soficul/neutro-artisticul.

Paradoxismul, prin negare, nu distruge, ci exploreaza latura inversa. Nu Voltaire afirmase ca legile in arta sunt facute pentru a fi incalcate? Privind actualitatea indoielnica sau nu: este adevarat ca pe vremea dictaturii avea mai multa aderenza, desi manifestul fusese oral – fiindca eu

nu puteam sa public mai nimic (pana si matematica imi interzisese Inspectoratul Scolar Dolj in revistele ce le edita) - de aceea am si... "Fugit.../ jurnal de lagar" în Turcia.

Fondul social-politic a implicat forma paradoxista. Iata niste idei simplificate, ne pe gustul lui Mircea:

Paradoxismul a pornit ca un protest anti-totalitar impotriva unei societati inchise, Romania anilor 1980, unde intreaga cultura era manipulata de un singur grup. Numai ideile lor conta. Noi, ceilalti, nu puteam publica aproape nimic.

Si-atunci am zis: hai sa facem literatura... fara a face literatura! Sa scriem... fara sa scriem nimic. Cum? Simplu: literatura-obiect. 'Zborul unei pasari', de pilda, reprezenta un "poem natural", care nu mai era nevoie sa-l scrii, fiind mai palpabil si perceptibil decat niste semne asternute pe hartie, care, in fond, ar fi constituit un "poem artificial": deformat, rezultat printr-o traducere de catre observant a observatului, iar orice traducere falsifica intr-o anumita masura. 'Masinile uruind pe strazi' era un "poem citadin", 'taranii cosand' un "poem semanatorist", 'visul cu ochi deschisi' un "poem suprarealist", 'vorbirea in dodii' un "poem dadaist", 'conversatia in chineza pentru un necunoscator al acestei limbi' un "poem lettrist", 'discutiile alternante ale calatorilor, intr-o gara, pe diverse teme' un "poem postmodernist" (inter-textualism). O clasificare pe verticala? "Poem vizual", "poem sonor", "poem olfactiv", "poem gustativ", "poem tactil". Alta clasificare in diagonala: "poem fenomen (al naturii)", "poem stare sufleteasca", "poem obiect/lucru". In pictura, sculptura analog - toate existau in natura, de-a gata.

Deci, un protest mut am facut!

Mai tarziu, m-am bazat pe contradictii. De ce? Pentru ca traiam in acea societate o viata dubla: una oficiala - propagata de sistemul politic, si alta reala. In mass-media se promulga ca 'viata noastra era minunata', dar in realitate 'viata noastra era mizerabila'. Paradoxul in floare! Si atunci am luat creatia in deriziune, in sense inverse, sincretic. Astfel s-a nascut paradoxismul. Bancurile populare, la mare voga in 'Epoca' Ceausescu, ca o respiratie intelectuala, au fost surse de inspiratie superbe.

"Non"-ul si "Anti"-ul din manifestele-mi paradoxiste au avut un caracter creativ, nicidecum nihilistic (C. M. Popa). Trecerea de la paradoxuri la paradoxism a descris-o foarte documentat Titu Popescu intr-o carte clasica asupra miscarii: "Estetica paradoxismului" (1994). Pe cand I. Soare, I. Rotaru, M. Barbu, M. N. Rusu, Gh. Niculescu au studiat paradoxismul in opera mea literara. N. Manolescu se exprima despre un volum de versuri al meu ca este "in raspar".

Nu am avut un premergator care sa ma fi influentat, ci m-am

inspirat din situatia pe dos care exista in tara. Am pornit din politic, social, si treptat am ajuns la literatura, arta, filozofie, chiar stiinta.

Prin experimente bazate pe contradictii s-au adus termeni noi in literatura, arta, filozofie, stiinta, chiar si noi proceduri, metode, algoritmi de creatie. Intr-unul dintre manifeste propusesem deturnarea sensului, de la figurat la propriu, interpretari in contra-sens ale expresiilor si cliseelor lingvistice, etc

Avangarde rezulta si prin inversarea criteriilor axiologice. Daca in teoria masurii (estetice) schimbam norma?

Trebuie sa fii la curent cu ce nu scrie si ce nu se face in arta – ca sa ocupi acel teren viran, sa-l destelenesti...

Uite, cautarea unui nou suport de transmitere a literaturii, artei, culturii. In prezent se poarta cel electronic: nu se simte pe-aproape chiar o arta electronica? [comuniune stranie de termeni]. Ne folosim de e-mail, e-grup, e-carte.

In tragedia antica, in romanele politiste, intriga, misterul domina; a venit Beckett, “En attendant Godot”, si nici o intriga nu mai exista, iar spectatorul pieselor sale se plictiseste de moarte

Cultura se repeta, ca si viata, dar la un nivel superior, diferit.

Romantism, neoromantism, clasicism, neoclasicism, realism, neorealism, paradoxism acum, neoparadoxism maine. Cultura se repeta in comparare cu stiinta care creste exponential.

Din fericire, stiinta influenteaza cultura, dandu-i noi suporturi, noi metode zi instrumente de creatie. Deci, cultura nu se repeta.

Ce zici de pictura (cinetica): cu motoras si videocaseta?

Centrul Cultural Georges Pompidou din Paris (arhitecti: Richard Rogers si Renzo Piano) arata ca un Bauhaus intors pe dos, pe care l-am vizitat in vara anului 1992, avand aspectul unei... rafinarii (de petrol)! Unii artisti francezi erau revoltati de aceasta neobrazata imixiune a tehnicii in arta.

Bauhaus-ul era o miscare germana de imbinarea a stiintei cu arta in arhitectura.

Marinetti a respins trecutul, slavind masina (1909-10).

Umberto Boccioni, in futurismul sau, a ncercat sa exprime noul sens de spatiu-timp, dat de Minkowski si Einstein, din fizica in pictura: “Dinamismul unui ciclist” (1913).

Arhitectii sunt oameni de stiinta si artisti. Sculpturile lui Heleman Ferguson se compun din corpuri geometrice, precum benzi Mobius, toruri - proiectate pe calculatoare grafice dupa formule si algoritmi matematici .

Inginerul si arhitectul greco-francez Yanis Xenakis, născut la Brăila, a compus la Paris muzică de avangardă (voci fără cuvinte; in “Metastasis” se-aude un avion cum își ia zborul!; alte compoziții urmează Legea lui Poisson a Numerelor Mari) folosind reguli din stiintele fizice, acuzat deci c-ar fi scris muzică desensibilizată. Extravagant. Și-a fost in conflict deschis cu Pierre Boulez, compositor si dirijor francez, contemporanul sau.

Altii, prin procedee simple - precum repetiția de pilda (Reich, Gorecki), ajung la efecte speciale.

Vor fi mereu avangarde, altfel arta, literele ar muri... Experimente vechi vor reveni cu prefixul neo- ca-n spirala (neo-dada, neo-impresionism, neo-expresionism, neo-...). Chiar crezi ca va disparea noul? Sau prin combinarea avangardelor anterioare, precum *fluxus* - mai ales in reprezentarea scenica, care insemna prin anii 1960 in SUA: o parte Dada, o parte Bauhaus, si o parte Zen, bazandu-se pe spontaneitate, minimalitate, poante, trucuri care provocau chiar si raniri ale actorilor. Dintre astfel de artisti mentionez pe japoneza Yoko Ono, vaduva celebrului John Lennon, conducatorul formatiei Beatles.

Exista si miscari mai putin cunoscute: Color Field Painting, Action Paint, Informal Art (care insemna arta fara forma), Fluxus (in performanta dramatica, 1960-70, Beuys, Paik, etc.), Arta Conceptuala (idea primeaza inaintea obiectului in vizual). Transformari mai mici, transformari mai mari...

Fiindca tot nu sunt eu artist (ci autartist), si nu am talent la pictura, si-a trebuit sa ma redocumentez pentru interviul ramas neterminat cu stimabilii Mugur - reporterul sau redactorul fotomagazin - si Mircea Herder,

Arta Conceptuala apare prin 1963, si se consacra in 1970 cu o expozitie la New York, numita sugestiv "Informatie".

Trasatura dominanta era "dematerializarea artei obiective", in sensul ca disparea 'obiectul' ca principal si se impunea 'idea'. Era un curent antiformalist - dupa criticul Lucy Lippard. Astfel, Joseph Kosuth posta, nici mai mult nici mai putin, un tablou care continea doar litere, nimic desenat, pictat, ori fotografiat: "Arta ca Idee ca Idee", 1966, in care copiase din dictionar definitia cuvintului englezesc "painting" (si conotatiile sale). Chiar mai mult: el a declarat ca toata arta este conceptuala in natura, deoarece arta exista numai in functie de concepte (atitudini, viziuni, idei).

Arta conceptuala se tragea cumva din Sculptura Minimalista [Sol LeWitt, care afirma ca: idea este motorul care genereaza arta - in sensul ca dupa ce ai idea (=planul/proiectul/decizia) realizarii obiectului artistic, infaptuirea lui devine mecanica, rutina], iar in fotografie arta conceptuala prezenta afise si reclame - deci transmitea 'informatie'.

Alti reprezentanti: Daniel Buren, Lawrence Weiner, Robert Barry.

Bineinteles, ca in orice avangarda - chiar si-n paradoxism, era nevoie de constientizare a lumii artistice asupra acestui nou stil or spirit in creatie, numit Arta Conceptuala, prin eseuri si manifeste scrise de critici sau artisti (ori scriitori in alte cazuri).

Arta Conceptuala a aparut inaintea asa-zisului "postmodernism" - notiune de fapt ambigua, controversata de unii critici, considerata initiata din anii '80, (postmodernism ar insemna, etimologic, "dupa modernism", dar fiecare epoca in parte a avut un modernism al ei, contemporanism cumva, deci postmodernismul in raport cu o epoca era modernism in raport cu alta epoca!).

Cred ca se baga pe gat 'postmodernismului' tot ce tine de "experiment" si mai ales de "intertextualitate" si "transdisciplinaritate" - ori chestiunile acestea apar inca de la Baudelaire poetul (el zicea "eclectism").

Marcel Duchamp, prin obiectele sale "gata facute", a influentat aparitia Sculpturii Junk (din deseuri neutilizabile... obiecte de arta!).

Barochistii impopotonau arta cu tot felul de floricele si brizbizuri, suprematistii au redus-o la cateva elemente (niste linii drepte, doua culori, simplitate – vezi “Dreptunghiurile”, care nu erau prea dreptunghiuri, ale unui Malevich).

John Cage, cu care am avut onoarea sa schimb niste epistole, muzician experimentalist american, a compus odata, la un concert, un cantec... mut! Adica, atunci cand s-a anuntat titlul partiturii sale, numita 4’30” (=patru minute si treizeci de secunde), nu s-a cantat nimic in acest interval de timp. Publicul in sala era contrariat, astepta sa “inceapa” melodia... Dar, foietul si zgomotele spectatorilor au constituit ele insele... partitura!

Gurile rauvoitoare au comentat ca asta a fost cea mai buna compozitie a sa (!)

Cand eram in lagarul turcesc, refugiat politic, alaturi de sumedenie de marinari constanteni de-ai vostri, care sareau in Bosfor, am participat la un concert simfonic dat de L’Institut d’Etudes Francais d’Istanbul. Acolo, un cantaret japonez, emigrat in Franta, in loc sa cante pe coarde batea cumva primitiv in lemnul instrumentului.

Crizele artistice au rolul lor, si datorita acestora apare progresul. Daca prapastie n-ar fi, nu s-ar observa muntele. Nimic nu e constant ori static – in afara schimbarii. Necesara!

Deci: tot raul spre bine!

Aceasta acuza ca “s-a mai facut”, o poti arunca cu usurinta asupra oricui. Devine chiar o prejudecata. Exista cineva ‘in totalitate’ original? Haida-de!

Ca sa fiu mai clar (ori, dimpotriva, sa confuz mai mult), deosebirea dintre Arta Bruta (1945) si AutArta (1990):

a) Arta Bruta era facuta din suflet, chiar daca de copii si alienati mintali care o faceau stangaci, incat arata neprelucrata, neocapta, frenetica, intr-un cuvant bruta;

AutArta e facuta din rutina, obiect care nu avea la inceput destinatia de “artistic” si apartinea unor domenii din afara artei.

b) In Arta Bruta se incerca exprimarea frumosului – desi reprezentat la nivel elementar de amatori, fiecare cum se pricepea;

in AutArtă se exprima uratul asa cum e, iar frumosul este uratit; se mai releveaza si neutru (notiune intre frumos si urat).

c) Arta Bruta era voita, AutArta este accidentala.

d) Arta Bruta folosea ca o eliberare a subconstientului, in special pentru alienati, era ca o terapie (vezi de pilda: psiho-dramaturgia, psiho-arta, psiho-literatura); in felul acesta psihiatrui puteau studia obsesiile pacientilor (chiar si ale copiilor, deseori in imposibilitatea de-a marturisi ce-i nelinistesc), cautand diminuarea lor, deci o metoda de tratament;

AutArta foloseste constientul, planificat, organizat, directionat spre viata reala/cotidiana/banala dar nu spre arta.

e) Deosebirea esentiala consta in faptul ca Arta Bruta era totusi cu intentie, in sensul ca subiectii desenau si pictau constienti de actiunea lor;

AutArta este fara intentie, de exemplu: in “Outer-Art” ‘non-desenele’ (pp. 92-96), ‘anti-desenele/-schitele’ (108-114) la inceput nu au fost decat niste simple ciorne in maculatorul meu in care-mi notez sarcini cotidiene, fara nici o legatura cu arta. Abia mai tarziu, rasfoind ciornele sa vad ce sarcini catre mine-insumi mai ramasesera (cumparaturi de facut, incercari de demonstrari ale unor teoreme matematice pentru articole de cercetare, reparatii necesare la masina, softuri noi de

invatat si incarcat pe computer, telefoane de dat, platirea bill-urilor, notarea adreselor unor prieteni) am constatat cu uimire ca unele pagini aveau o forma mai deosebita – liniile care taiau sarcini realizate pareau vesele ca niste desene, semnele de intrebare (la nerezolvare) ingreunau privirea... le puteam considera compozitii in... ‘arta moderna’. Tot ce e ‘deosebit’ astazi, se numeste modern! Mai sarat decat sarea (?)

Ori ‘mazgaliturile’ (la propriu!), mai ales partea a doua, numite si “ante-arta” (atentie, nu ‘anti’) sau “post-arta” <Scribblings> [pp. 57-87] au rezultat din acelasi maculator: pe care imi stersesem pensula fie pe paginile cu formule matematice ori cu insemnari – la intamplare, fara ca la inceput sa le fi dat vreo interpretare. Erau pur si simplu gunoaie. Multe din aceste ciorne le-am aruncat.

Nici prin gand nu-mi trecuse initial ca le-as putea da vreo conotatie (aut/non)artistica!

Spre deosebire de Junk Sculpture sau Asamblare, care mixau deseuri dezagreabile intr-un intreg agreabil, AutSculptura prezinta gunoiul ca, bineinteles, gunoi! Iarasi Oul lui Columb!

AutPictura “Decorativa” este graffitiul facut cu spray pe ziduri in California de copiii si adolescentii din ganguri pentru a face rau ori as bate joc – poate si-o formula de protest social. Dincolo de filosofi exista filosofie, dincolo de artisti (ca tine) exista arta (neartistica facuta de mine si altii fara sa-si dea seama!) – ca sa ma citez cu multa... modestie.

Unii au facut avangarda de dragul avangardei, poate din vanitate. N-ati dedus latura politica a paradoxismului? Eu asa am simtit atunci, paradoxismul s-a nascut singur, nimic fortat, totul a decurs organic: in protest si dedublare. Voi n-ati simtit dictatura, doar putin miros, erati pufosi pe-atunci, de-aceea nu ne-ntelegi pe noi, batranii.

Pentru mine: el a fost o rasuflare, precum bancurile politice de-atunci care acum nu mai au cautarea si savoarea din acele timpuri. Cand interzici ceva, interzisul devine mai dulce, mai misterios, in mod paradoxal ajunge sa trezeasca interes, s-atraga.

Uneori iei lucrurile prea mot-a-mot. Sistemele in arta sunt ca niste ameobe: fara forme fixe, ci miscatoare.

Desigur, toti suntem subiectivi, tiganul isi apara ciocanul, controlati de simturi. Totul este indoielnic la urma urmei.

In jurul unora, promovati de la centru, se face mai multa galagie – de aceea privesc cu scepticism centralismul (mostenire comunista?) cultural romanesc...

Non-poezia de-acum poate insemna poezia de mai tarziu.

Te referi la “singurul reper pe care-l propui este personajul tau”, dar Dubuffet n-a format el singur un curent (numit “Arta Bruta”)? In colectia sa pariziana, inceputa in 1945, ceilalti exponanti erau anonimi.

Si, totusi, n-ai vazut antologiile paradoxiste, intr-a doua sunt cuprinsi, hai sa zic si eu “textieri” (in loc de non-poeti, ori experimentalisti), 100 literati de pe glob, cu scrieri in diverse limbi, iar in a treia circa 40 (cu distihuri paradoxiste pana si-n chineza!).

Refuzul face parte din arta, este mai plastic, mai incitant si atractiv decat acceptul. Refuzul este mai artistic decat acceptul.

John Chamberlain este reprezentant al Artei Constructiilor si Asamblarilor, unde nu se mai stie daca rezultatul este o sculptura sau altceva! Cu parti dezmembrate dintr-un automobil (din nou stiinta si tehnica) re-membreaza un 'obiect' (din deseuri inutile, obiecte de arta utile cumva; din vechi se formeaza noul). Aceasta procedura se aseamana cu Junk Sculpture [un alt exemplu de imposibilitate a granitelor in arte – de unde necesitatea excesului de constientizare publica a (non)artisticului]. Imbina materialele diverse (metal, sfoara, lemn, etc.). Rauschenberg, de pilda, combina chiar pictura (un tablou) cu asamblarea (o perna, un postament si suport de lemn), "Odalisk", 1955-8.

Ori Louise Nevelson, categorisita de *asamblista* (in lemn), dar si *invaironmentalista* (Arta Mediului Inconjurator).

Folosind culori pure, armonioase, independente de natură, Robert și Sonia Delaunay au format un curent numit de ei "orfism", în vreme ce același curent este numit de americanii Stanton Macdonald-Wright și Morgan Russell "sincronism"!

Sa luam Artei Pamantului (Earth Art), sculptura a mediului inconjurator, adica la nivel mega (de cateva mii dimensiune) in comparatie cu sculptura anterioara limitata in spatiu. Si aceasta Arta a Pamantului a fost posibila tot datorita stiintei si tehnologiei (masinarii care permitau aceste constructii) – de pilda "Debarcaderul in spirala", de Robert Smithson, din 1970, care are 457,2 m. lungime, in Great Salt Lake, Utah. Tot aici trebuie amintit si bulgarul Christo (Javacheff) devenit cunoscut pentru invelirea/impachetarea (temporara numai, atat era posibil) unor insule cu tesaturi festive, decorative (sau macar intentia, proiectul).

Si aici doar doi reprezentanti exista – deci nu numarul persoanelor implicate intr-un stil de creatie dicteaza valoarea.

Cat despre Richard Hamilton, acesta face parte din Pop Art (1950), cultura comerciala, rezultata din colaje bazate pe reclame, imixate cu nuduri, satire, ilustratii, fotografii de personalitati ale zilei, benzi animate in speta din spatiul anglo-saxon – urmasa a lui Marcel Duchamp.

Nici una de mai sus nu-i apropiata AutArtei.

Arta Rococo este de fapt un Baroc tarziu in artele decorative.

Am primit de la A. Rezus volumul lui Mircea Țuglea "Proezia" - eram tare curios si incitat dupa titlu, in special ca Herr Țug(u)lea este mai retinut (a invatat de la nemti) la schimbul de comunicari contradictorii, si raman la parerea ca 'poezia' si 'proza' se contopesc intr-un nou gen literar, "proezia" (asta incepand cu modernistii), fericita imbinare de notiuni, sustinand trans-disciplinaritatea. Daca v-ar intrea cineva: care-i etimologia cuvantului, ce-ați raspunde? Poate, candva, dictionarele de termeni literari vor trebui sa-l mentioneze.

Ruperea versului țuglean imi aminteste de Cezar Baltag, neliniara, tocmai pentru a-ti tine suspansul. Versurile cu cap si coada, puse fiecare intr-o linie, monotoneaza poemul, chiar il mecanizeaza - mai ales in forma clasica. Si, la fel ca-n stiinta, neliniaritatea e mai complexa si

mai in relief. Neliniaritatea inlocuieste saracia metaforelor in poezia contemporana a cotidianului.

Am observat la Generatia 90, prelungire de la Generatia 80, incercarea de nefonetizare a ortografiei romanesti, dupa modele anglofone in speta. Herr, prietenul comun, Muggur Grossu (hai sa-i aplic propriu-i stil!), scria "kitschura", un optzecist spunea "hai-ku mine", etc. Asta-i o de-banalizare a cuvintelor tocite de ani.

Pe urma, nouazecistii folosesc devierea fonetica - dar receptorul trebuie sa fie unul instruit, initiat, cultivat.

Si la poetii postmodernisti germani existase o vreme cand scriau cuvintele compuse [care in germana se pun intr-un singur cuvânt], in mod separat, adica despartite - ca-n majoritatea celorlalte limbi.

Iata o usoara deviere fonetica, subtila, surprinzatoare, din Jules Vernes, precum am gasit intr-un ASALT:

"20 000 de leghe sub mari" devenea "20 000 de leghe sub nari" (Madalin Rosioru).

Sau parafrizarea (procedeu, as zice, paradoxist) sintagmelor clasice, ori/si populare. Numai că traducerea se ratează...

Este o 'creatie pe dos', la diverse grade de intoarcere - procedeu, as afirma din nou, paradoxist. Ia uite si: "Mosule, ce tanar esti", ori "zicerile" care se reflecta in "contra-ziceri" (Silviu Danciu).

Ce sa mai inventeze si bietul scriitor, in aceasta societate de consum - care se va impune si in Romania, tara "specializata" in imitarea modelelor straine si ignorarea alor ei neaoase? Societate pe care o va durea-n cot de poezie si proza si... comentarii literare.

Fortarea limbajului este impinsa la extrem in unele texte, ajungand spre ilizibilitate. Iar, cu cat discursurile sunt mai fragmentare (Dumitru Crudu), mai incalcite pana la ermetism (Stefan Peca, "Picabo/Pinguini"), cu referiri cat mai neuzite, cu atat l-i-t-e-r-a-t-u-l eSTe konsyderat may mOdeRn. Se appelleaza lA shok shi skandall...

Scrierea, ca si programarea, neliniara atrage multi debutantii.

Boala citatelor si auto-citatelor, aluziilor culturale - in poezie - a existat de cand lumea; iar intertextualitatea o primeste ca la ea acasa.

L-as parodia si eu pe Mircea, glasuind 'Sa ramanem cu ce n-avem'!

Surprinzator ca voi, astia tineri, v-ati americanizat mai mult ca mine, cetateanul american - care traieste peste ocean de zece ani de zile! Sarbatoriti "Valentine's Day", iar pe langa mine ziua trece nebagata in seama.

Aniversati "Thanksgivings" nici nu stiu pentru ce motiv, fiindca indienii nu v-au dat nimic(!) - pe mine ma bucura doar ca am liber de la universitate o saptamana, spre sfarsitul lui noiembrie. {Precum era 23 August pe vremea comunistilor - si nu ma duceam la serviciu... macabra comparatie.}

“*Ambitia* nemasurata de a lasa urmele trecerii noastre zglobii” este exacta: toti artistii sufera de vanitate, de aceea probabil si voi imi luati acest interviu, de aceea probabil si eu va raspund... Cine sustine contrariul este mai vanitos si ipocrit.
